

Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych Powiatu Brzeskiego
na lata 2025-2032

Spis treści

WSTĘP	3
ROZDZIAŁ I – PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII	5
I.1 GŁÓWNE RAMY PRAWNE	5
II.2 POWIĄZANIE Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI WYŻSZEGO SZCZEBŁA.....	6
ROZDZIAŁ II – PROCES USPOŁECZNIANIA I SŁOWNIK POJĘĆ	12
II.1 PROCES USPOŁECZNIANIA.....	12
II.2 SŁOWNIK POJĘĆ	12
ROZDZIAŁ III – CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO	13
III.1 INFORMACJE OGÓLNE	13
III.2 LUDNOŚĆ	13
III.3 EDUKACJA.....	14
III.4 POMOC SPOŁECZNA	15
III.5 BEZROBOCIE.....	17
ROZDZIAŁ IV – DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	19
IV.1 WPROWADZENIE	19
IV.2 WNIOSKI Z DIAGNOZY	19
IV.2.1 Uzależnienia.....	19
IV.2.2 Przemoc.....	26
IV.2.3 Problemy społeczne	29
IV.3 REKOMENDACJE Z DIAGNOZY	31
ROZDZIAŁ V – ZASOBY INSTYTUCJONALNE	35
ROZDZIAŁ VI – ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE	36
VI.1 ANALIZA SWOT	36
VI.2 DANE PROSPEKTYWNE	42
ROZDZIAŁ VII – CELE GŁÓWNE, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA	44
VII.1 WIZJA I MISJA	44
VII.2 CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	44
ROZDZIAŁ VIII – PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ	51
ROZDZIAŁ IX – SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKTUALIZACJI STRATEGII	53
IX.1 PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII	53
IX.2 RAMY FINANSOWE STRATEGII	53
IX.3 INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII.....	54
IX.4 MONITORING I OCENA WDRAŻANIA STRATEGII.....	55
SPIS TABEL	56

Wstęp

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie powiatu, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin - mieszkańców powiatu.

W ujęciu R. Marisa problemy społeczne to: „ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”¹. Z kolei według K. Frysztackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,
- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przewyciężenia,
- można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Strategia opracowana dla struktury powiatowej jest dokumentem szczególnym. Odnosząc się w swych zapisach kierunkowych do zadań i możliwości realizacyjnych samorządu powiatowego, musi brać pod uwagę przesłanki wynikające z działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej szczebla gminnego. Stąd właśnie, w porównaniu ze strategiami gminnymi, dokument powiatowy sygnalizuje występujące w poszczególnych gminach problemy społeczne, projektując rozwiązania systemowe pozostające poza zasięgiem możliwości kompetencyjnych samorządu gminnego.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób, zwłaszcza w okresie szybkich zmian technologicznych oraz pocovidowej rzeczywistości, następuje spiętrzenie problemów, które mogą prowadzić do apatii,

¹ K. Frysztacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Frysztacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

wycofania się i alienacji. Dlatego stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno-kulturowych staje się pożądane. Część społeczności mimo otrzymywanego wsparcia w ww. zakresie, nadal nie jest w stanie przewyciężyć swoich problemów. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z uzależnieniami.

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć. Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach, gdzie one już występują.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją. Działania i decyzje podejmowane w najbliższym okresie jak i w przyszłości powinny uwzględniać cele i założenia niniejszej Strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że Strategia jest dokumentem „żywym”, co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

Rozdział I – Podstawy prawne opracowania Strategii

I.1 Główne ramy prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 19. pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r. poz.1283). Ustawa ta określa:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej,
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
- 3) organizacje pomocy społecznej,
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w powiecie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 107);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 323 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1993);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 475 ze zm.);

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 44 ze zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 917);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 146 ze zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1491);
- ustawa z dnia 19 lipca 2019r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz.1411.);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2024 r. poz. 421 ze zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji Strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej czy budownictwa socjalnego.

II.2 Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia jest głównym narzędziem realizacji polityki społecznej i socjalnej oraz dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej przedstawiono sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2030 jest dokumentem ukazującym główne tendencje, wyzwania i schematy rozwoju społeczno- gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania Państwa. Najistotniejszym zadaniem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny, które to obszary zostały podzielone na osiem części:

w obszarze konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:

1. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna.
2. Polska Cyfrowa.
3. Kapitał ludzki.
4. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

w obszarze równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski.

1. Rozwój regionalny.
2. Transport.

w obszarze efektywności i sprawności państwa:

1. Kapitał społeczny.
2. Sprawne państwo.

Narodowy Program Zdrowia 2021-2025

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (dalej jako: NPZ), jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Przy realizacji NPZ niezbędne jest uwzględnienie wpływu skutków zdrowotnych wywołanych przez epidemię COVID-19 na zdrowie populacji. Choroba ta przyczyniła się do największego kryzysu zdrowotnego w Rzeczypospolitej Polskiej po zakończeniu II wojny światowej. Z uwagi na jej specyfikę (niezależnie od konieczności nieustannego jej przeciwdziałania i zwalczania skutków) niezbędne jest zintensyfikowanie działań mających na celu promowanie zdrowia, ograniczanie narażenia na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, powoduje efekt negatywnej synergii. Tym bardziej istotna jest konieczność podjęcia kompleksowych, a także zgodnych z aktualną wiedzą naukową, interwencji w obszarze zdrowia publicznego, wszelkimi dostępnymi narzędziami.

Cele operacyjne NPZ obejmują:

1. Profilaktykę nadwagi i otyłości.
2. Profilaktykę uzależnień.
3. Promocję zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenia Narodowej Strategii Integracji Społecznej (dalej jako: NSIS) było przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadania Strategii Lizbońskiej UE, stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej, niezwykle istotne działanie

strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych, obliguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna.

Marginalizowanie społeczne wynika przede wszystkim z niekorzystnych warunków ekonomicznych, dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność, choroby, uzależnienia. Realizowanie koncepcji Narodowej Strategii będzie możliwe dzięki wdrożeniu strategii i programów w kwestii integracji społecznej na poziomie lokalnym, zatem przyjęcie Strategii umożliwi realizację założeń zawartych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR: Kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Cel główny doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

1. Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
2. Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
3. Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia solidarności społecznej

Działania przewidziane w KPRES ujęto w czterech obszarach tematycznych.

- Solidarna wspólnota lokalna. Obszar ten dotyczy współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną, a w szczególności samorządową. Przewidziane w nim działania pozwolą zmienić zasady współpracy między samorządem a podmiotami ekonomii społecznej tak, aby mieszkańcy wspólnot samorządowych mieli dostęp do lepiej zaplanowanych i dopasowanych do indywidualnych potrzeb usług społecznych, świadczonych w szczególności przez podmioty działające lokalnie.
- Solidarny rynek pracy. W tym obszarze zebrane zostały działania dotyczące reintegracji społecznej i zawodowej realizowanej przez różne podmioty ekonomii społecznej (np.: CIS, KIS, WTZ, ZAZ przedsiębiorstwa społeczne). Określone

zostały również warunki niezbędne do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz najważniejsze instrumenty wsparcia zatrudnienia w tych podmiotach. Wszystkie te działania przyczynią się do zwiększenia szans na pracę i pełniejsze uczestnictwo w życiu społecznym dla osób w szczególnej sytuacji życiowej (np. bezrobotnych, niepełnosprawnych, ubogich).

- Konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna. Obszar ten obejmuje działania, dzięki którym podmioty ekonomii społecznej będą mogły efektywniej konkurować z innymi przedsiębiorcami i wzmacniać swoją samodzielność. Dzięki temu bardziej stabilne będą miejsca pracy tworzone w tych podmiotach. W KPRES przewidziano m.in. dedykowane dla podmiotów ekonomii społecznej wsparcie doradcze, pożyczki, a także działania wspierające powstawanie sieci i partnerstw.
- Solidarne społeczeństwo. W tym obszarze znalazły się działania edukacyjne i promujące ekonomię społeczną. Będą one skierowane w szczególności do osób młodych. Ponadto przewidziano także upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej wśród przedstawicieli władz publicznych.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Głównym celem przyjętej polityki publicznej w perspektywie do roku 2030 jest redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone w dokumencie priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (dalej jako: KSRR) jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze

społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dookreśla on zatem II cel szczegółowy SOR – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony. Cel główny polityki regionalnej do roku 2030 będzie realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
- Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa)

Zintegrowana Strategia Umiejętności (dalej jako: ZSU) została opracowana z uwzględnieniem: wymogów wynikających z Umowy Partnerstwa, rekomendacji raportu „Strategia Umiejętności OECD: Polska” oraz założeń Nowego Europejskiego Programu na rzecz Umiejętności.

Obszary oddziaływania w ramach ZSU 2030 (część szczegółowa):

1. Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry zarządzające.
3. Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące.
4. Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną.
5. Rozwijanie i wykorzystanie umiejętności w miejscu pracy.
6. Doradztwo zawodowe.
7. Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną.
8. Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.

Każdy z obszarów oddziaływania zawiera tematy i kierunki działań, a także katalog podmiotów, które będą zaangażowane w realizację strategii. ZSU stanowi ramy strategiczne polityki na rzecz rozwoju umiejętności niezbędnych do wzmocnienia kapitału społecznego, włączenia społecznego, wzrostu gospodarczego i osiągnięcia wysokiej jakości życia.

Narodowy Program Mieszkaniowy

Narodowy Program Mieszkaniowy to dokument strategiczno-programowy, który wyznacza główne kierunki realizacji polityki mieszkaniowej państwa w perspektywie do 2030 r. Program określa priorytety polityki mieszkaniowej państwa oraz podstawowe narzędzia służące rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych w Polsce.

Nie koncentruje się przy tym wyłącznie na zachętach w postaci publicznego finansowania inicjatyw promieszkaniowych. Z uwagi na różnorodne wyzwania stojące przed władzami publicznymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rozwoju zasobów mieszkaniowych, Program przewiduje rozwiązania umożliwiające angażowanie w cel poprawy dostępności mieszkań i warunków zamieszkiwania potencjału całego rynku mieszkaniowego, zarówno inwestorów publicznych, jak i prywatnych.

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego pn. Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

W dniu 17 grudnia 2020 roku Sejmik Województwa Małopolskiego podjął Uchwałę Nr XXXI/422/20 w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 pn. Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”. Jest to najważniejszy i podstawowy dokument samorządu województwa określający obszary, cele i kierunki polityki rozwoju regionu, stanowiący punkt wyjścia do przygotowania pozostałych regionalnych dokumentów strategicznych i operacyjnych.

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego pn. Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” stanowi ramy dla realizacji polityk rozwojowych. Dokument – jak sam wskazuje – wytycza wizję rozwoju regionu. Koncentruje się na zrównoważonym rozwoju, prowadzącym do podnoszenia jakości życia mieszkańców, a także „wzmacniania więzi społecznych i budowania poczucia dumy Małopolan z tego, co uda im się osiągnąć wspólnym wysiłkiem”.

Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030” kładzie nacisk na pięć głównych obszarów:

1. OBSZAR I. MAŁOPOLANIE - Rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie,
2. OBSZAR II. GOSPODARKA – Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka
3. OBSZAR III. KLIMAT I ŚRODOWISKO - Wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej
4. OBSZAR IV. ZARZĄDZANIE STRATEGICZNE ROZWOJEM - System zarządzania strategicznego rozwojem dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030
5. OBSZAR V. ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE - Zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach.

Rozdział II – Proces uspołeczniania i słownik pojęć

II.1 Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsydiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

II.2 Słownik pojęć

WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy

MISJA – sens naszego istnienia i działania

PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą NSRR)

CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju

ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

Rozdział III – Charakterystyka środowiska społecznego

III.1 Informacje ogólne

Powiat brzeski jest powiatem ziemskim, położonym w województwie małopolskim. Graniczy z powiatami: bocheńskim, limanowskim, nowosądeckim, proszowickim i tarnowskim. Siedzibą powiatu jest Brzesko – miasto o populacji 35 tys. mieszkańców. Powierzchnia powiatu brzeskiego wynosi 591 km² co stanowi 3,9% powierzchni województwa małopolskiego.

Administracyjnie powiat dzieli się na 7 gmin: 2 gminy miejsko-wiejskie (Brzesko i Czchów) oraz 5 gmin wiejskich (Borzęcin, Dębno, Gnojnik, Iwkowa i Szczurowa).

III.2 Ludność

Według stanu na koniec 2023 roku liczba ludności powiatu brzeskiego wyniosła 91 823 osoby, z czego 50,5% stanowiły kobiety, a 49,5% - mężczyźni. Struktura ludności powiatu przedstawiała się następująco: osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły w 2023 roku 21,2% populacji, osoby w wieku produkcyjnym – 58,9%, a w wieku poprodukcyjnym – 19,9%. W roku 2023 liczba ludności spadła o 0,2% w stosunku do roku poprzedniego.

Tabela 1 Struktura ludności powiatu brzeskiego

Grupa wiekowa	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2022 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0-17 lat)	19 621	9 515	10 106
Wiek produkcyjny (18-59/64 lata)	54 433	25 221	29 212
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65 lat)	17 942	11 707	6 235
2023 rok			
Wiek przedprodukcyjny (0-17 lat)	19 423	9 356	10 067
Wiek produkcyjny (18-59/64 lata)	54 089	25 077	29 012
Wiek poprodukcyjny (powyżej 60/65 lat)	18 311	11 892	6 419

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzesku.

Średni przyrost naturalny w latach 2013-2023 w powiecie brzeskim wynosił 35. Średnia wartość przyrostu naturalnego na 1 000 mieszkańców wyniosła w tym okresie 0,4‰ (dla porównania w województwie małopolskim było to również 0,4‰, a w ogóle kraju -1,7‰).

Średnie saldo migracji międzypowiatowych na pobyt stały w latach 2013-2023 powiecie brzeskim wynosiło -61. Średnia wartość salda migracji na 1 000 mieszkańców wyniosła w tym okresie -0,02‰ (dla porównania w województwie małopolskim wyniosła 0,1‰).

Na terenie powiatu brzeskiego działało na koniec 2023 roku łącznie 9 353 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON, z czego 97,1% stanowiły podmioty zatrudniające do 9 pracowników.

III.3 Edukacja

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 17,0% ludności powyżej 13 lat w powiecie brzeskim posiadało wykształcenie wyższe, a 33,0% - wykształcenie średnie i policealne. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymowało się 30,1% mieszkańców powiatu brzeskiego, gimnazjalnym – 2,9%, natomiast 11,4% - podstawowym ukończonym. 3,3% mieszkańców powiatu zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W roku 2023 w powiecie brzeskim mieściło się 57 przedszkoli oraz 56 szkół podstawowych, a ponadto 4 szkoły ponadpodstawowe.

Tabela 2 Informacje o szkolnictwie w powiecie brzeskim

Kategoria	2022/2023	2023/2024
Placówki wychowania przedszkolnego	57	57
Szkoły podstawowe	56	56
Szkoły ponadpodstawowe	4	4

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzesku.

III.4 Pomoc społeczna

W 2023 roku pomocą społeczną w powiecie brzeskim objęte było 1 304 rodziny z 2 725 osobami w tych rodzinach. Liczba świadczeniobiorców wyniosła w 2023 roku 1 942 osoby, co stanowiło 2,1% wszystkich mieszkańców powiatu brzeskiego.

Tabela 3 Informacje na temat pomocy społecznej, udzielanej w powiecie brzeskim w 2022 roku

Kategoria	Borzęcin	Brzesko	Dębno	Gnojnik	Iwkowa	Szczurowa	OGÓŁEM
Liczba świadczeniobiorców otrzymujących pomoc na podstawie wydanych decyzji, w tym:	236	704	208	369	249	166	1 932
- zadania własne	236	681	198	118	241	102	1 576
- zadania zlecone	0	24	10	251	8	0	293
Liczba rodzin	262	525	246	169	120	102	1 424
Liczba osób w rodzinach	447	1 017	552	372	423	257	3 068

Źródło: Ośrodki Pomocy Społecznej w gminach powiatu brzeskiego.

Tabela 4 Informacje na temat pomocy społecznej, udzielanej w powiecie brzeskim w 2023 roku

Kategoria	Borzęcin	Brzesko	Dębno	Gnojnik	Iwkowa	Szczurowa	OGÓŁEM
Liczba świadczeniobiorców otrzymujących pomoc na podstawie wydanych decyzji, w tym:	324	723	273	236	215	171	1 942
- zadania własne	324	698	263	93	206	88	1 672
- zadania zlecone	0	25	10	143	9	1	188
Liczba rodzin	232	545	237	92	109	89	1 304
Liczba osób w rodzinach	370	1021	497	270	370	197	2 725

Źródło: Ośrodki Pomocy Społecznej w gminach powiatu brzeskiego.

W 2023 roku najwięcej gospodarstw domowych w powiecie brzeskim było objętych pomocą społeczną z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby (555), ubóstwa (524) i niepełnosprawności (420).

Tabela 5 Informacje na temat liczby gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną według powodów jej udzielania w powiecie brzeskim w 2022 roku

Kategoria	Borzęcin	Brzsko	Dębno	Gnojnik	Iwkowa	Szczurowa	OGÓŁEM
Ubóstwo	83	209	62	58	38	29	479
Sieroctwo	0	0	1	0	1	0	2
Ochrona macierzyństwa	8	35	14	34	20	33	144
Bezdomność	1	18	3	0	0	1	23
Niepełnosprawność	0	236	62	57	43	45	443
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	0	71	13	16	4	11	115
Długotrwała lub ciężka choroba	57	271	75	97	71	33	604
Alkoholizm	11	33	4	3	6	8	65
Narkomania	0	2	0	0	0	1	3
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	7	2	2	0	0	12

Źródło: Ośrodki Pomocy Społecznej w gminach powiatu brzeskiego.

Tabela 6 Informacje na temat liczby gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną według powodów jej udzielania w powiecie brzeskim w 2023 roku

Kategoria	Borzęcin	Brzesko	Dębno	Gnojnik	Iwkowa	Szczurowa	OGÓŁEM
Ubóstwo	87	226	76	39	31	65	524
Sieroctwo	0	0	1	0	0	0	1
Ochrona macierzyństwa	7	32	17	25	39	22	142
Bezdomność	1	21	2	0	0	4	28
Niepełnosprawność	0	236	68	40	41	35	420
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	0	80	21	9	4	22	136
Długotrwała lub ciężka choroba	15	278	92	65	74	31	555
Alkoholizm	9	37	2	7	4	6	65
Narkomania	0	2	0	0	0	0	2
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	8	2	2	0	0	13

Źródło: Ośrodki Pomocy Społecznej w gminach powiatu brzeskiego.

III.5 Bezrobocie

W 2023 roku w powiecie brzeskim zarejestrowanych jako bezrobotne były 1 544 osoby, z czego 57,3% stanowiły kobiety.

Tabela 7 Informacje o bezrobociu w powiecie brzeskim

Kategoria	2022		2023	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
Bezrobotni	1 549	882	1 544	884
Z prawem do zasiłku	202	-	187	-

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzesku.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie brzeskim wynosiła w 2023 roku 4,8%. Dla porównania w województwie małopolskim było to 4,2%, a w ogóle kraju – 5,1%. W 2013 roku stopa bezrobocia rejestrowego w analizowanym powiecie wynosiła 13,6%, zatem na przestrzeni dekady odnotowano znaczący spadek.

Rozdział IV – Diagnoza Problemów Społecznych

IV.1 Wprowadzenie

Na terenie powiatu brzeskiego w czerwcu 2024 roku zostały przeprowadzone badania zlecone przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzesku - Ogólnopolskiej Grupie Badań Społecznych sp. z o.o. w Krakowie, diagnozujące problemy społeczne, których efektem jest Diagnoza Problemów Społecznych. Celem podjętych badań była analiza wybranych problemów społecznych, występujących na terenie powiatu. Badany obszar dotyczył przede wszystkim takich problemów jak: uzależnienia, przemoc, inne problemy społeczne.

Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. W badaniu łącznie udział wzięło 824 osoby (211 dorosłych mieszkańców, 568 uczniów, a także 45 przedstawicieli instytucji pomocowych).

Z uwagi na obszerny charakter dokumentu Diagnozy, w dalszej części niniejszego Rozdziału przedstawiono jedynie wnioski oraz rekomendacje, zawarte w opracowanej Diagnozie Problemów Społecznych. Przedstawiony wyżej dokument jest dostępny w siedzibie PCPR w Brzesku.

IV.2 Wnioski z Diagnozy

IV.2.1 Uzależnienia

Problem uzależnień od alkoholu wśród dorosłych mieszkańców

Analiza nawyków picia alkoholu wśród dorosłych mieszkańców wykazuje zróżnicowane wzorce konsumpcji. Spośród uczestników ankiety najwięcej, bo 35,07% badanych, zadeklarowało, że spożywa alkohol „kilka razy w roku”. Znacząca grupa, 21,33%, wskazała, że nie pije alkoholu. Kolejne 18,01% osób przyznało, że pije alkohol „kilka razy w miesiącu”, a 9,95% respondentów - „raz w miesiącu”. Mniejszy odsetek mieszkańców pije alkohol „kilka razy w tygodniu” (7,58%) oraz „raz w tygodniu” (3,79%). Najmniej, bo tylko 0,47% badanych, spożywa alkohol codziennie. Preferencje dotyczące rodzaju spożywanego alkoholu wskazują, że najczęściej wybierane są piwo lub cydr, co zadeklarowało 52,41% respondentów. Następnie 48,19% badanych wybiera wino, a 23,49% - whisky, koniak, drinki z mocnymi alkoholami oraz inne mocne alkohole. Wódkę preferuje 18,07% mieszkańców, natomiast nalewki i likiery - 4,82%. Najmniej popularne są alkohole domowej roboty lub spoza legalnego źródła, które wybiera 1,81% badanych. Pod względem miejsc spożywania alkoholu, 63,86% respondentów najczęściej pije w domu. U znajomych podczas zorganizowanych spotkań alkohol spożywa 49,4% osób, a podczas niezorganizowanych spotkań -

32,53%. W lokalach gastronomicznych takich jak restauracje, bary czy dyskoteki pije 28,92% badanych, a podczas imprez rodzinnych - 28,31%. Na świeżym powietrzu alkohol spożywa 10,24% respondentów. Większość mieszkańców (93,98%) deklaruje, że nigdy nie wykonywała obowiązków w pracy pod wpływem alkoholu. Rzadko zdarza się to 4,22% respondentów, czasami - 1,2%, a bardzo często - 0,6%. Świadcami sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu, nigdy nie było 69,67% badanych. Rzadko zdarza się to 21,33% respondentów, czasami - 7,11%, często - 0,95%, a bardzo często - 0,95%. Widok kobiet w ciąży spożywających alkohol zadeklarowało 10,9% respondentów, 56,87% odpowiedziało „nie”, a 32,23% „nie wiem”. Na pytanie o ocenę spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat, 46,45% respondentów odpowiedziało „trudno powiedzieć”, 28,44% uznało, że spożycie jest stałe, 17,54% stwierdziło, że wzrasta, a 7,58% uważa, że maleje.

Problem uzależnień od alkoholu wśród uczniów klas 4-6

Z przeprowadzonej ankiety wśród uczniów wynika, że zdecydowana większość, bo aż 90,91% nigdy nie próbowała napojów alkoholowych. Zaledwie 9,09% przyznało się do próbowania alkoholu. Mimo to, obecność uczniów, którzy próbowali alkohol, sugeruje potrzebę kontynuowania działań profilaktycznych i edukacyjnych w szkołach oraz w środowisku lokalnym. Spośród uczniów, którzy przyznali się do próbowania alkoholu, większość, bo 66,67% sięgnęła po alkohol po raz pierwszy w wieku 8 lat lub młodszym. Natomiast 33,33% wskazało, że pierwszy raz piło alkohol w wieku 11-12 lat lub więcej. Analizując okoliczności, w jakich uczniowie po raz pierwszy spożyli alkohol, najczęściej wskazywaną sytuacją była "przez pomyłkę" – tę odpowiedź wybrało 33,33%. Kolejne najczęściej wybierane okoliczności to: "w czasie uroczystości rodzinnej bez wiedzy dorosłych", "w czasie uroczystości rodzinnej za zgodą dorosłych", "poczęstowali mnie rodzice/opiekunowie", "poczęstowali mnie inni członkowie rodziny", "ze znajomymi poza domem" oraz "pod nieobecność rodziców w domu" – po 11,11%.

Problem uzależnień od alkoholu wśród uczniów klas 7-8 oraz klas ponadpodstawowych

Spośród badanych uczniów klas 7-8 oraz klas ponadpodstawowych 43,12% przyznało, że kiedykolwiek próbowało napoje alkoholowe, podczas gdy 56,87% stwierdziło, że nigdy nie miało z nimi styczności. Wyniki te wskazują na potrzebę dalszych działań profilaktycznych i edukacyjnych w celu zapobiegania eksperymentowaniu z alkoholem wśród młodzieży. Najwięcej uczniów po raz pierwszy spróbowało alkoholu w wieku 15-16 lat (35,27%). Kolejne grupy wiekowe to 17-18 lat (26,57%) i 13-14 lat (19,32%). Najczęstsze okoliczności pierwszego kontaktu z alkoholem to „impreza towarzyska” (23,67%) oraz „spotkanie ze znajomymi poza domem” (20,77%). Niewielki odsetek

uczniów przyznał, że pierwszy raz pił alkohol „w czasie uroczystości rodzinnej” (9,66%) lub „przez pomyłkę” (14,98%). Najwięcej uczniów, którzy piją alkohol, spożywało go w ciągu ostatniego miesiąca (57,97%). 25,12% przyznało, że piło w ciągu ostatniego roku, a 16,91% więcej niż 12 miesięcy temu. 30,83% uczniów, którzy spożywają alkohol, przyznało, że doświadczyło bardzo mocnego upicia się w ciągu ostatnich 30 dni, co skutkowało problemami z koordynacją ruchową i pamięcią. 69,17% badanych nie miało takich doświadczeń. Najczęściej spożywanym alkoholem wśród uczniów jest wódka (60,13%), następnie piwo/cydr (52,94%). Mniejsze zainteresowanie wzbudzają wino/szampan (15,03%) i alkohol domowej roboty (13,73%). Najczęściej uczniowie piją alkohol „u znajomych podczas zorganizowanych spotkań” (56,21%) oraz „podczas imprez rodzinnych” (33,33%). Mniej popularne są takie miejsca jak „na dyskotece” (17,65%) czy „na wycieczkach szkolnych” (11,11%). Dodatkowo większość uczniów (59,48%) nigdy nie pije alkoholu samodzielnie, podczas gdy 27,45% robi to rzadko. 7,84% uczniów pije alkohol często, a 5,23% zawsze lub praktycznie zawsze. Najczęściej uczniowie czują „lekkie rozluźnienie i szum w głowie” (37,25%) lub „praktycznie nie czują wpływu alkoholu” (33,33%). Mniej uczniów doświadcza „poważnych problemów z koordynacją ruchową” (3,27%) lub „w większości nie pamięta przebiegu zdarzeń” (9,15%). W ciągu ostatnich 12 miesięcy 84,31% uczniów nie doświadczyło problemów związanych z piciem alkoholu. Jednak niektórzy zgłosili problemy takie jak „wypadek lub uszkodzenie ciała” (8,5%) czy „poważne problemy z przyjaciółmi” (5,88%). To podkreśla potrzebę dalszej edukacji i wsparcia w zakresie zdrowych nawyków alkoholowych.

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców

Analiza odpowiedzi mieszkańców wskazuje, że zdecydowana większość respondentów (96,68%) zadeklarowała, iż nie zażywa substancji psychoaktywnych (odpowiedź „nie zażywam środków psychoaktywnych”). Jednocześnie niewielki odsetek osób przyznaje się do zażywania środków psychoaktywnych: „zażywałem/am tylko raz” (1,9%), „raz w roku lub mniej” (0,95%), „kilka razy w miesiącu” (0,47%). Następnie mieszkańców zapytano o to, co skłoniło ich do używania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze. Badani najczęściej wskazywali odpowiedzi: „ciekawość” (62,5%), „chęć dobrej zabawy” (12,5%), „chęć bycia modnym” (12,5%), „przyjemność/relaksacja” (12,5%). Dodatkowo mieszkańcom, którzy mieli kontakt z środkami psychoaktywnymi zadano pytanie, dotyczące rodzajów tych substancji, po które najczęściej sięgali. Badani najczęściej wskazywali na takie substancje jak „marihuana lub haszysz” - takiej odpowiedzi udzieliło 100% osób. W dalszej kolejności uczestnicy badania wybierali: „amfetamina” - 12,5% osób, „dopalacze” - 12,5% badanych, „ekstazy” - 12,5% respondentów. Analizując dostępność substancji psychoaktywnych zauważyć można, iż ankietowani mieszkańcy najczęściej wskazywali

odpowiedź „nie wiem” - wybrało ją 76,78% ankietowanych. Druga w kolejności odpowiedź „łatwe” została wybrana przez 12,8%, a najrzadziej respondenci wskazywali odpowiedź „trudne” - zaznaczyło ją 10,43% badanych. Większość respondentów (87,68%) deklaruje, że nie zna miejsc, gdzie można nabyć środki psychoaktywne (narkotyki/dopalacze). Jednakże mniejszy odsetek osób wskazuje na następujące możliwości: „znam konkretną osobę, u której je można zdobyć” (3,79%), „na osiedlu/w centrum mojej miejscowości” (2,84%), „przez Internet” (2,37%) oraz „na dyskotecę/w barze/w pubie/w kawiarni w mojej miejscowości” (2,37%). Przyglądając się opinii dorosłych mieszkańców na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych dla zdrowia, można dostrzec, iż największa część respondentów wskazała odpowiedzi „zdecydowanie tak” (87,2%), a także „raczej tak” (7,58%), co sugeruje powszechne przekonanie wśród respondentów o szkodliwości zażywania środków psychoaktywnych dla zdrowia.

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych wśród uczniów klas 4-6

Z przeprowadzonej ankiety wynika, że zdecydowana większość uczniów (98,86%) nigdy nie próbowała zażywać narkotyków ani dopalaczy. Tylko 1,14% (1 osoba) zadeklarowała, że miała doświadczenie z tymi substancjami. Jedyne dziecko, które przyznało, że zażywało narkotyki lub dopalacze, zrobiło to w wieku 8 lat lub mniej. Dziecko, które miało kontakt z substancjami psychoaktywnymi, wskazało, że zdobył je od kolegi lub koleżanki, a głównym powodem, który skłonił ucznia do zażycia narkotyków lub dopalaczy była „chęć dobrej zabawy”. Większość badanych uczniów uważa, że zażywanie narkotyków lub dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia. 87,5% odpowiedziało „zdecydowanie tak”, a 6,82% - „raczej tak”. Silne przekonanie o szkodliwości narkotyków/dopalaczy wśród uczniów wskazuje na skuteczność działań informacyjnych, ale jednocześnie podkreśla konieczność ich kontynuacji.

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych wśród uczniów klas 7-8 oraz klas ponadpodstawowych

Zaledwie 5,42% uczniów przyznało, że kiedykolwiek próbowało narkotyków lub dopalaczy. Większość uczniów (94,58%) unika zażywania tych substancji. Połowa uczniów, którzy zażyli substancje psychoaktywne, miała pierwsze doświadczenie w tym obszarze w wieku 10 lat i młodszym. Mniejszy odsetek wskazuje na wiek 15-16 lat (23,08%). Wśród uczniów, którzy mieli kontakt z substancjami psychoaktywnymi, najczęściej wskazywaną substancją była marihuana lub haszysz (92,31%). Na dalszych miejscach znalazły się leki o zastosowaniu niemedycznym (57,69%) oraz różne formy konopi i inne substancje (46,15% dla każdej z wymienionych). Najczęściej substancje psychoaktywne były zdobywane wspólnie w grupie przyjaciół (50%) lub od kolegów/koleżanek (42,31%). Inne źródła to zakup od znajomych, obcych osób,

lub z domu bez zgody rodziców (34,62%). Najczęstszymi powodami sięgania po narkotyki były chęć dobrej zabawy, ciekawość oraz przyjemność/relaksacja (po 61,54% odpowiedzi). Presja grupy oraz chęć bycia modnym były mniej istotnymi czynnikami (odpowiednio 34,62% i 30,77%). 50% uczniów, którzy mieli kontakt z substancjami psychoaktywnymi, używało ich codziennie. Pozostali uczniowie zażywali substancje rzadziej, np. raz w roku lub kilka razy w roku (15,38%). Najczęściej substancje były używane na świeżym powietrzu (72,73%), u znajomych podczas niezorganizowanych (63,64%) lub zorganizowanych spotkań (63,64%). Dodatkowo 72,73% uczniów nie doświadczyło żadnych problemów z powodu zażywania substancji. Najczęściej zgłaszane problemy to zniszczenie lub zgubienie cennej rzeczy (31,82%) oraz problemy z przyjaciółmi i szkołą (po 22,73%). 83,54% uczniów nie zna miejsc, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze. Pozostali wskazywali głównie na Internet (8,54%) i osoby prywatne (7,92%). Większość uczniów (84,79%) uważa, że zażywanie narkotyków lub dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia. Tylko niewielki odsetek respondentów ma odmienne zdanie lub jest niepewny (8,54%).

Problem uzależnień od nikotyny wśród uczniów klas 4-6

Z przeprowadzonej ankiety wynika, że większość uczniów (93,18%) nigdy nie próbowała palić papierosów. Niewielka część uczniów przyznała, że miała kontakt z papierosami: raz - 3,41%, kilka razy, zdarza im się to często oraz palą regularnie – po 1,14%. Choć większość uczniów nigdy nie paliła papierosów, obecność nawet pojedynczych prób palenia wśród młodzieży wskazuje na potrzebę prowadzenia działań edukacyjnych i prewencyjnych w celu zwiększenia świadomości na temat negatywnych skutków palenia. Spośród uczniów, którzy kiedykolwiek palili papierosy, 85,71% sięgnęło po nie po raz pierwszy w wieku 11-12 lat lub więcej, a 14,29% zaczęło palić w wieku 8 lat lub mniej. Większość uczniów (89,77%) wie, czym są e-papierosy, co świadczy o powszechnej świadomości na ten temat. Niemniej jednak 10,23% respondentów zadeklarowało brak wiedzy na temat e-papierosów. Na pytanie o palenie e-papierosów przez rówieśników, 53,16% odpowiedziało „nie wiem”, 31,65% uważa, że ich rówieśnicy palą e-papierosy, a 15,19% odpowiedziało, że nie. Większość uczniów (93,67%) zadeklarowała, że nigdy nie używała e-papierosów. Z kolei 3,8% przyznało, że używa e-papierosów raz na tydzień, co 2-3 dni, a także codziennie (po 1,27%). Opinie uczniów na temat bezpieczeństwa używania e-papierosów w porównaniu do tradycyjnych papierosów są podzielone - 37,97% odpowiedziało, że trudno powiedzieć, 22,78% uważa, że e-papierosy są „raczej” bezpieczniejsze. Dodatkowo większość uczniów (78,48%) uważa, że e-papierosy są uzależniające tak samo jak papierosy tradycyjne.

Problem uzależnień od nikotyny wśród uczniów klas 7-8 oraz klas ponadpodstawowych

Największa grupa uczniów (62,92%) nigdy nie paliła papierosów. Jednakże 13,96% próbowało palenia kilka razy, a 11,46% uczniów sięgnęło po papierosy przynajmniej raz. Regularne palenie dotyczy 7,92% respondentów, a 3,75% pali papierosy często. Najwięcej uczniów sięgnęło po papierosy po raz pierwszy w wieku 15-16 lat (36,31%), a 29,61% zrobiło to w wieku 13-14 lat. Tylko 7,82% palili po raz pierwszy w wieku 10 lat i mniej, co wskazuje na względnie późniejszy wiek inicjacji. 55,31% uczniów nie paliło papierosów w ciągu ostatnich 30 dni. Inni palili papierosy sporadycznie, 15,08% palących mniej niż jeden papieros na tydzień, a 7,26% uczniów paliło 1-5 papierosów dziennie. Częstsze palenie (6-20 papierosów dziennie) dotyczyło mniejszej liczby uczniów. W kontekście e-papierosów większość uczniów (90,83%) zna e-papierosy, a 9,17% nie ma wiedzy na ten temat. 68,81% uczniów zadeklarowało, że nigdy nie używało e-papierosów, podczas gdy 13,07% pali e-papierosy codziennie. 4,13% używa ich raz na tydzień, a 9,4% pali e-papierosy rzadziej niż raz na tydzień. Głównymi powodami sięgania po e-papierosy są chęć spróbowania czegoś nowego (36,5%) oraz brak konkretnego powodu (35,04%). Mniejszy odsetek uczniów próbował e-papierosów w celu zerwania z paleniem papierosów tradycyjnych (7,3%). 39,91% uczniów ma trudności z określeniem, czy e-papierosy są bezpieczniejsze od tradycyjnych papierosów. 21,56% uważa, że e-papierosy są raczej bezpieczniejsze, natomiast 16,06% jest przekonanych, że są zdecydowanie mniej bezpieczne. Dodatkowo większość uczniów (61,24%) uważa, że e-papierosy są uzależniające w takim samym stopniu jak papierosy tradycyjne. 18,12% sądzi, że są mniej uzależniające, podczas gdy 16,97% nie ma zdania na ten temat.

Problem uzależnień behawioralnych wśród dorosłych mieszkańców

Ponad połowa respondentów (54,5%) wie, czym są uzależnienia behawioralne, co oznacza, że istnieje już pewien poziom świadomości na temat tego rodzaju problemów. Jednakże 45,5% badanych nie zna tego terminu, co sugeruje potrzebę zwiększenia działań edukacyjnych w tej dziedzinie. Wysoki odsetek respondentów (54,5%) zna osobę uzależnioną od telefonu komórkowego, a 28,91% zna osobę uzależnioną od komputera i Internetu. Pracoholizm w najbliższym otoczeniu zauważyło 25,59% badanych. Aż 86,26% respondentów korzysta codziennie z urządzeń elektronicznych, co pokazuje, jak istotnym elementem życia codziennego stały się te technologie. Z drugiej strony 5,21% badanych deklaruje, że w ogóle nie korzysta z takich urządzeń, co może sugerować pewne zróżnicowanie w dostępie do technologii. Dodatkowo 35,5% respondentów poświęca na korzystanie z Internetu od 1 do 3 godzin dziennie poza pracą, a 35% - do 1 godziny. Głównymi powodami korzystania z Internetu są bieżące wiadomości, poszerzanie wiedzy i hobby (67,53%), social media (65,46%)

oraz kontakt ze znajomymi (61,34%). 53,5% respondentów uważa, że jest uzależniona od telefonu komórkowego, co oznacza, że większość badanych miałaby trudności z funkcjonowaniem bez tego urządzenia. 42% osób deklaruje, że mogłoby żyć bez telefonu, a 4,5% zdecydowanie uważa się za uzależnionych. 81,04% badanych nigdy nie brało udziału w konkursach SMS-owych, co może wskazywać na rozważę finansową lub brak zainteresowania tego rodzaju aktywnościami. Jedynie 18,48% respondentów brało udział w takich konkursach kilka razy. W kontekście gry na automatach w salonach gier zdecydowana większość respondentów (97,16%) nigdy ich nie używała, a 95,73% nigdy nie obstawiało zakładów bukmacherskich.

Problem uzależnień behawioralnych wśród uczniów klas 4-6

W kontekście definicji uzależnień behawioralnych, 86,36% uczniów nie wie, czym one są, co sugeruje niski poziom wiedzy na ten temat wśród młodzieży. Tylko 13,64% uczniów ma świadomość tego zagadnienia. Większość uczniów, bo aż 54,84%, korzysta z Internetu codziennie, od 1 do 3 godzin dziennie poza nauką. 29,03% uczniów spędza w sieci od 3 do 6 godzin dziennie. Natomiast tylko 8,06% uczniów spędza na korzystaniu z Internetu mniej niż 1 godzinę dziennie. Czas spędzany w sieci powyżej 6 godzin dziennie jest rzadkością, dotyczy jedynie 8,06% uczniów, przy czym zaledwie 1,61% spędza w Internecie więcej niż 10 godzin dziennie. Najczęstszym powodem korzystania z Internetu jest kontakt ze znajomymi, na który wskazało 78,82% uczniów. Drugim najpopularniejszym powodem jest granie w gry online, które wybiera 77,65% uczniów. Oglądanie filmów, seriali i programów na YouTube cieszy się popularnością wśród 69,41% uczniów, a słuchanie muzyki - 68,24%. Social media przyciągają 51,76% uczniów. Mniej popularne powody to poszerzanie wiedzy i hobby (35,29%), nauka (32,94%) oraz robienie zakupów (16,47%). W kontekście problemów związanych z korzystaniem z Internetu, 49,41% uczniów nie zgłasza żadnych problemów. Natomiast 24,71% przyznaje, że zbyt długie korzystanie z Internetu prowadzi do zapomnienia o codziennych obowiązkach. 21,18% uczniów słyszy zarzuty od najbliższych o nadmiernym czasie spędzonym w sieci, a 20% próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany online. Tyle samo uczniów (20%) przyznaje się do kłamania o czasie spędzonym w Internecie. Zaletwie 7,06% uczniów zauważa, że długie korzystanie z Internetu wpływa na efektywność nauki. 50,59% uczniów nie ma zainstalowanej blokady rodzicielskiej na swoich urządzeniach, co może stanowić problem w kontekście ochrony przed nieodpowiednimi treściami. 38,82% uczniów korzysta z takich blokad, a 10,59% nie wie, czy takie zabezpieczenie jest zainstalowane. 91,76% uczniów nie udostępnia swoich danych osobowych obcym osobom poznanym w Internecie, co wskazuje na wysoką świadomość zagrożeń związanych z prywatnością online. 4,71% uczniów nie jest pewnych, a jedynie 3,53% przyznaje, że udostępniłoby swoje dane. W kontekście uzależnienia od telefonu komórkowego, 49,41% uczniów uważa, że są uzależnieni od telefonu komórkowego,

ponieważ trudno byłoby im funkcjonować bez niego. 45,88% uważa, że mogłoby żyć bez telefonu, natomiast 4,71% uczniów przyznaje się do zdecydowanego uzależnienia od tego urządzenia. 23,86% uczniów doświadczyło odrzucenia lub dyskryminacji z powodu braku dostępu do urządzeń elektronicznych, co może wpływać na ich poczucie integracji społecznej. Pozostali uczniowie (76,14%) nie czują się odrzuconymi z tego powodu.

Problem uzależnień behawioralnych wśród uczniów klas 7-8 oraz klas ponadpodstawowych

Większość uczniów (78,12%) nie ma świadomości czym są uzależnienia behawioralne, podczas gdy tylko 21,87% potrafi określić ten termin. Dodatkowo 84,58% uczniów korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie, co sugeruje ich powszechność w życiu młodzieży. Zaledwie 7,08% nie korzysta z tych urządzeń w ogóle. Najwięcej uczniów (41,38%) spędza od 3 do 6 godzin dziennie na korzystaniu z Internetu poza nauką. 27,34% poświęca na ten cel 1-3 godziny, a 8,13% przekracza 10 godzin dziennie. Głównymi powodami korzystania z Internetu są kontakt ze znajomymi (79,5%), słuchanie muzyki (77,93%) oraz social media (71,85%). Najbardziej wskazywane powody to prowadzenie bloga (4,73%) i poznawanie nowych osób (19,37%). Większość uczniów (77,25%) nie angażuje się w gry hazardowe lub zakłady online. Do obstawiania zakładów sportowych online przyznaje się 14,41% uczniów, a 9,68% kupuje/sprzedaje kryptowaluty lub gra na prawdziwe pieniądze w kasynach online. Blokada rodzicielska jest zainstalowana tylko na 5,86% urządzeń uczniów. Większość (83,78%) nie ma takich zabezpieczeń, a 10,36% nie wie, czy są one zainstalowane. Jednak 76,35% uczniów nie byłoby skłonnych podać swoich danych osobowych osobie poznanej w Internecie, co wskazuje na dobrą świadomość zagrożeń związanych z prywatnością w sieci. 49,78% uczniów uważa, że mogłoby żyć bez telefonu komórkowego, podczas gdy 40,58% przyznaje, że trudno byłoby im funkcjonować bez niego. Tylko 9,64% czuje się zdecydowanie uzależnionych. 18,33% uczniów czuło się odrzuconych lub dyskryminowanych z powodu braku dostępu do urządzeń elektronicznych, co może wpływać na ich integrację społeczną.

IV.2.2 Przemoc

Problem przemocy wśród dorosłych mieszkańców

Prawie połowa ankietowanych (47,87%) nie zna nikogo, kto doświadcza przemocy w domu, a 34,12% nie ma pewności. Tylko 18,01% zna osoby doświadczające przemocy domowej. Dodatkowo większość mieszkańców (58,29%) nigdy nie doświadczyła przemocy. Jednakże, znaczący odsetek (41,71%) ma doświadczenia z przemocą w różnych okresach swojego życia. Najczęstszą formą przemocy jest przemoc psychiczna (77,27%), następnie fizyczna (48,86%). Inne formy przemocy,

takie jak ekonomiczna, seksualna i zaniedbanie, są również obecne, choć w mniejszym stopniu. Przemoc jest stosowana przez różnorodne osoby, w tym mężów/żony (20,45%) oraz ojców/opiekunów (17,05%). Znajomi i przyjaciele również stanowią znaczną grupę (25%). Zdecydowana większość mieszkańców (92,89%) nigdy nie stosowała przemocy wobec innych, jednakże mała grupa przyznała się do stosowania przemocy. Wśród badanych, którzy przyznali się do stosowania przemocy, dominują przemoc psychiczną (66,67%) i fizyczną (60%). Najczęściej osobami doświadczającymi przemocy są dzieci (66,67%) oraz małżonkowie (20%). Przemoc dotyka również obcych osób (13,33%). Wyniki te wskazują na konieczność ochrony dzieci i rodzin oraz zwrócenie uwagi na przemoc w przestrzeni publicznej. Wszyscy ankietowani, którzy stosowali przemoc, zadeklarowali, że nie byli pod wpływem substancji psychoaktywnych. Większość mieszkańców (62,56%) nie uważa, że istnieją okoliczności usprawiedliwiające przemoc. Jednakże, znacząca grupa (18,48%) uważa, że przemoc może być czasami usprawiedliwiona, co wskazuje na potrzebę dalszej edukacji społecznej w tym zakresie. Przeważająca większość mieszkańców (73,46%) nie popiera stosowania kar fizycznych jako metody wychowawczej. To pozytywny sygnał, jednak 13,74% nadal uważa kary fizyczne za dopuszczalną metodę, co wymaga dalszej pracy nad zmianą tych przekonań. Większość mieszkańców (43,6%) nie doświadczyła cyberprzemocy. Wśród tych, którzy doświadczyli, najczęściej wskazywane formy to wyzywanie (29,38%) i wyłudzenie pieniędzy (24,64%). W kontekście stosowania cyberprzemocy większość mieszkańców (94,31%) nigdy jej nie stosowała. Mała grupa przyznała się do wyzywania innych osób (3,32%) oraz podszywania się (2,37%). To sugeruje, że problem cyberprzemocy jest obecny, choć w mniejszej skali i wymaga monitorowania oraz działań prewencyjnych.

Problem przemocy wśród uczniów ze klas 4-6

Głównymi przyczynami agresji i przemocy wśród młodzieży są uzależnienia od alkoholu, narkotyków i dopalaczy (81,82%) oraz wpływ Internetu, telewizji i gier komputerowych (57,95%). Inne istotne czynniki to problemy rodzinne (56,82%), depresja i stany lękowe (54,55%), oraz wpływ środowiska i znajomych (48,86%). Mniej znaczące, ale nadal obecne czynniki to zazdrość i zaborczość (45,45%), problemy w komunikacji międzyludzkiej (29,55%), problemy finansowe rodziców (26,14%) oraz różnice w poglądach (19,32%). 46,59% uczniów doświadczyło przemocy, a 53,41% nie miało takich doświadczeń. Przemoc była najczęściej stosowana przez kolegów i koleżanki ze szkoły (50%) oraz znajomych i przyjaciół (26,19%). W mniejszym stopniu przemoc była stosowana przez rodzeństwo (brat - 21,43%, siostra - 14,29%) oraz rodziców i opiekunów (tata/opiekun - 9,52%, mama/opiekunka - 7,14%). Najczęściej doświadczana przemoc to groźby, zastraszanie, wyśmiewanie i upokarzanie (71,43%). Fizyczna przemoc, jak bicie czy popychanie, dotknęła 38,1% uczniów, natomiast zaniedbanie było zgłaszane przez 11,9% badanych. Najrzadziej wskazywaną formą

przemocy było niechciane dotykane miejsc intymnych (4,76%). W większości przypadków osoby stosujące przemoc nie były pod wpływem substancji psychoaktywnych (57,14%), jednak 45,24% uczniów nie potrafiło tego określić. Tylko niewielki odsetek wskazywał na użycie alkoholu (4,76%), narkotyków, dopalaczy i leków (po 2,38%). 19,32% uczniów przyznało się do stosowania przemocy, podczas gdy 80,68% deklorowało, że nigdy jej nie stosowało. Przemoc była najczęściej stosowana wobec kolegów ze szkoły (66,67%) oraz znajomych i przyjaciół (33,33%). Najczęściej stosowaną formą przemocy było bicie, spoliczkowanie, kopanie i inne formy fizycznej agresji (72,22%). Groźby, zastraszanie i upokarzanie były stosowane przez 38,89% badanych uczniów, a dotykane miejsc intymnych - przez 5,56%. 45,45% uczniów uważa, że w ich szkole istnieje problem przemocy między uczniami, a taka sama liczba (45,45%) nie jest tego pewna. Tylko 9,09% uczniów zaprzecza istnieniu takiego problemu. W przypadku problemów związanych z przemocą, uczniowie najczęściej zwróciliby się o pomoc do rodziców lub opiekunów (87,5%), nauczycieli (50%) oraz Policji (39,77%). Mniej popularne opcje to psychologowie i terapeuci (37,5%), znajomi i przyjaciele (28,41%), oraz inne członkowie rodziny (20,45%). Uczniowie definiują cyberprzemoc głównie jako naśmiewanie się z kogoś w Internecie (72,73%) oraz publikowanie obraźliwych treści (68,18%). Doświadczali oni przede wszystkim wyzywania i wulgaryzmów (31,82%), ale większość (65,91%) deklaruje, że nigdy nie doznała cyberprzemocy. W kontekście stosowania cyberprzemocy, 89,77% uczniów przyznaje, że nigdy jej nie stosowało, a najczęściej zgłaszane formy to wyzywanie i wulgaryzmy (9,09%).

Problem przemocy wśród uczniów ze klas 7-8 oraz klas ponadpodstawowych

Najważniejsze przyczyny agresji i przemocy wśród młodzieży według uczniów to uzależnienia od alkoholu, narkotyków i dopalaczy (67,71%) oraz problemy rodzinne (52,5%). Znaczącą rolę odgrywają również zazdrość i zaborczość (52,29%) oraz wpływ środowiska i znajomych (51,46%). Inne czynniki, takie jak depresja i stany lękowe (41,67%) oraz wpływ mediów (36,67%), są mniej istotne, ale nadal ważne. 34,37% uczniów doświadczyło przemocy, podczas gdy 65,62% nie miało takich doświadczeń. Najczęściej wskazywanym źródłem przemocy są koledzy i koleżanki ze szkoły (46,67%), a następnie znajomi i przyjaciele (36,36%). W mniejszym stopniu przemoc była stosowana przez obce osoby (26,06%) oraz członków rodziny (łącznie 36,99%). Przemoc rówieśnicza jest szczególnie wyraźna, co sugeruje potrzebę skoncentrowania działań profilaktycznych w szkołach. Najczęściej doświadczaną formą przemocy jest werbalne upokarzanie, zastraszanie i wyśmiewanie (66,67%). W dalszej kolejności występuje przemoc fizyczna (49,09%). Mniej powszechne są przypadki przemocy seksualnej (18,18%) oraz zaniedbania (14,55%). Większość uczniów (52,73%) nie wie, czy osoby stosujące przemoc były pod wpływem substancji psychoaktywnych, a 40% nie potrafiło określić wpływu substancji na sprawców

przemocy. Tylko 18,79% wskazało alkohol jako czynnik, który mógł mieć wpływ na sprawcę przemocy. 21,67% uczniów przyznało się do stosowania przemocy wobec innych, głównie wobec kolegów ze szkoły (50,96%) oraz znajomych/przyjaciół (50%). Wśród form przemocy dominują działania fizyczne (75%) oraz werbalne (43,27%). Dodatkowo 34,37% uczniów uważa, że w ich szkole występuje problem przemocy, podczas gdy 23,33% jest przeciwnych tej tezie, a 42,29% nie ma zdania. W przypadku problemów z przemocą, uczniowie najczęściej zwróciliby się do rodziców/opiekunów (46,87%) oraz znajomych/przyjaciół (36,04%). Rzadziej wybierają pomoc od nauczycieli (17,92%) czy instytucji pomocowych (łącznie 10,74%). Istnieje potrzeba wzmocnienia roli nauczycieli i specjalistów w systemie wsparcia. Najczęściej rozumianą formą cyberprzemocy jest publikowanie obraźliwych treści w Internecie (60,21%) oraz naśmiewanie się (59,58%). W praktyce 60,42% uczniów nie doświadczyło cyberprzemocy, jednak ci, którzy ją przeżyli, najczęściej napotykali wyzywanie (29,17%) oraz ośmieszanie (16,46%). Dodatkowo 82,92% uczniów nie stosowało cyberprzemocy, ale 14,58% przyznało się do stosowania wyzywających i wulgarnych treści w Internecie. Rzadziej występują inne formy cyberprzemocy, takie jak szantażowanie czy włamania.

IV.2.3 Problemy społeczne

Problemy społeczne oraz profilaktyka według dorosłych mieszkańców

Najczęstszymi przyczynami uzależnień od Internetu, telefonu komórkowego, zakupów, gier komputerowych i hazardu, według mieszkańców, są "nuda, brak innych alternatyw do spędzenia czasu wolnego" (67,3%) oraz "ucieczka od problemów osobistych" (67,3%). Inne wskazane przyczyny to "samotność" (49,76%), "wzorce kulturowe kreowane przez media" (44,08%), "występowanie innych uzależnień" (20,38%) i "zaburzenia psychiczne" (14,22%). Odpowiedź "inne przyczyny" wybrało 5,21% respondentów. Najwięcej osób czerpie wiedzę na temat alkoholu, tytoniu, narkotyków i dopalaczy z telewizji, Internetu lub prasy (63,03%). Kolejne odpowiedzi to: brak wiedzy (33,18%), lekarze, psychologowie i inni specjaliści (27,49%), kampanie informacyjne (22,75%), znajomi (16,59%) i rodzina (7,11%). Najmniej osób zdobywa tę wiedzę z wykładów na uczelni lub w związku z wykonywaną pracą (5,69%). W przypadku problemów z alkoholem, tytoniem, narkotykami lub dopalaczami, mieszkańcy najczęściej szukaliby pomocy u lekarza specjalisty, psychologa, w specjalistycznej poradni lub klinice (66,82%). Inne popularne źródła wsparcia to znajomi/przyjaciele (34,12%), rodzina (30,81%) oraz Internet (27,49%). Dodatkowo najwięcej osób zwróciłoby się po pomoc w przypadku przemocy do Policji (41,71%). Kolejne źródła wsparcia to rodzina (33,65%), znajomi/przyjaciele (30,81%) oraz lekarz specjalista, psycholog, specjalistyczna poradnia lub klinika (27,49%). Większość mieszkańców nie jest pewna, czy zna dane kontaktowe do instytucji pomocowych, ale wie, jak znaleźć informacje w razie problemów (55,92%).

19,43% nie zna i nie wie, gdzie szukać pomocy, a tylko 7,58% zna dane kontaktowe bardzo dobrze. Najwięcej mieszkańców ocenia warunki życia w powiecie jako "średnie" (32,7%) lub "raczej dobre" (31,28%). Odpowiedź "dobre" wybrało 25,12% osób, a "bardzo dobre" - 7,11%. Główne przyczyny problemów społecznych w powiecie to niezaradność życiowa (65,88%), alkoholizm (52,13%) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (38,86%). Inne istotne przyczyny to przemoc domowa (36,49%), długotrwała lub ciężka choroba (34,6%) oraz bezrobocie (27,49%). W kontekście ubóstwa na terenie powiatu, 52,61% respondentów słyszało o rodzinach ubogich, 24,64% zna nieliczne takie rodziny, a 8,06% zna wiele takich rodzin. Najczęściej wskazywanymi przyczynami popadania w ubóstwo są uzależnienia (81,52%) oraz niedostosowanie społeczne (62,09%). Inne istotne czynniki to choroby (53,55%), rozpad rodziny (52,13%) oraz bezrobocie (51,18%). Najczęściej wskazywanymi problemami społecznymi osób z niepełnosprawnością są bariery architektoniczne (70,14%) oraz izolacja (64,45%). Inne istotne problemy to utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (52,61%) oraz utrudniony dostęp do usług opiekuńczych (52,13%). 42,65% mieszkańców uważa, że trudno powiedzieć, czy oferta pomocy dla osób z niepełnosprawnością jest wystarczająca, a 31,28% twierdzi, że nie jest ona wystarczająca. 74,88% mieszkańców uważa, że dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie powiatu jest niewystarczający, podczas gdy 25,12% uważa, że jest on wystarczający. Osoby starsze w powiecie najczęściej zmagają się z samotnością (71,56%), chorobami (54,98%) oraz brakiem opieki ze strony rodziny (52,61%).

Problemy społeczne według pracowników instytucji pomocowych

Ankietowani pracownicy instytucji pomocowych wskazali, że najbardziej widocznym problemem społecznym na terenie ich obowiązków służbowych jest alkoholizm, co potwierdziło 88,89% respondentów. Inne znaczące problemy to uzależnienia behawioralne (48,89%), przemoc domowa (46,67%), przemoc rówieśnicza w szkole (31,11%), niktynizm (17,78%) oraz narkomania (13,33%). Zdaniem ankietowanych, głównym powodem problemów społecznych jest alkoholizm (75,56%), a także niezaradność życiowa (55,56%) i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (51,11%). Inne istotne czynniki to przemoc domowa (28,89%), bezrobocie (24,44%), długotrwała lub ciężka choroba (24,44%) oraz niepełnosprawność (22,22%). Najbardziej narażoną grupą społeczną są nieletni (53,33%). Inne zagrożone grupy to osoby starsze (33,33%), osoby ubogie (33,33%), osoby z niepełnosprawnościami (26,67%) oraz osoby samotne (24,44%). Zdecydowana większość badanych uważa, że spożycie alkoholu wzrasta (40%). Natomiast 35,56% respondentów nie ma wiedzy na ten temat, a 20% wskazuje, że spożycie alkoholu jest stałe. Tylko 4,44% zauważa spadek w spożyciu alkoholu. 40% ankietowanych spotyka się z uzależnieniami alkoholowymi bardzo często, a 35,56% - często. Tylko 15,56% respondentów spotyka się z tym problemem czasami,

a 8,89% - rzadko. Najczęściej wskazywanymi konsekwencjami stosowania alkoholu są rozpad rodziny (80%) oraz przemoc domowa (73,33%). Inne znaczące skutki to popadanie w konflikty (48,89%), problemy wychowawcze (35,56%) i pogorszenie zdrowia (26,67%). 51,11% badanych uważa, że na terenie ich pracy istnieje problem z narkotykami i innymi środkami psychoaktywnymi. 35,56% respondentów nie potrafi tego jednoznacznie określić, a 13,33% zaprzecza istnieniu tego problemu. Większość ankietowanych (84,62%) nie zna miejsc, gdzie można zakupić narkotyki, dopalacze czy inne środki psychoaktywne., jednak niektórzy wskazują na osiedla, centra miejscowości oraz szkoły jako potencjalne miejsca sprzedaży tych substancji. 71,11% respondentów spotkało się z problemem uzależnień behawioralnych, głównie od komputera i Internetu (90,62%), hazardu (34,37%) oraz zakupów (21,87%). Różnorodność uzależnień behawioralnych wskazuje na potrzebę zróżnicowanych form pomocy i wsparcia, takich jak poradnictwo (81,25%), terapia indywidualna (50%) i profilaktyka (50%). 84,37% ankietowanych uważa, że uzależnienia behawioralne mają wysoki wpływ na dysfunkcję rodziny, a 15,62% określa ten wpływ jako umiarkowany. Żaden z respondentów nie uważa, że uzależnienia behawioralne nie mają wpływu na rodzinę. 80% respondentów stwierdza, że osoby uzależnione nie zwracają się same o pomoc, co podkreśla potrzebę aktywnego zaangażowania instytucji pomocowych. Osoby uzależnione najczęściej szukają pomocy u znajomych (44,44%), w Internecie (38,89%) lub radzą sobie sami (27,78%).

IV.3 Rekomendacje z Diagnozy

Poniżej przedstawiono najważniejsze rekomendacje wyływające z przeprowadzonych badań.

Problem uzależnień od alkoholu i nikotyny

1. Programy edukacyjne i profilaktyczne:
 - I. Wprowadzenie programów edukacyjnych w szkołach i dla dorosłych mieszkańców, koncentrujących się na skutkach zdrowotnych i społecznych nadużywania alkoholu.
 - II. Kampanie informacyjne promujące zdrowy styl życia, alternatywy spędzania czasu wolnego oraz bezalkoholowe formy relaksu i zabawy.
 - III. Rozszerzenie zajęć edukacyjnych na temat skutków palenia papierosów i używania e-papierosów.
2. Utrzymanie i rozwijanie punktów informacyjnych:
 - I. Wprowadzenie punktów informacyjnych w lokalnych ośrodkach kultury, bibliotekach i przychodniach zdrowia, gdzie mieszkańcy mogą uzyskać informacje na temat zapobiegania uzależnieniom.
3. Wsparcie dla osób uzależnionych:

- I. Zwiększenie dostępności specjalistycznych poradni i klinik dla osób uzależnionych od alkoholu.
 - II. Tworzenie grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich rodzin, które mogą pomóc w radzeniu sobie z problemem.
 - III. Wspieranie lokalnych inicjatyw oferujących pomoc osobom chcącym rzucić palenie, takich jak grupy wsparcia i programy terapeutyczne.
4. Kontrola sprzedaży alkoholu i papierosów:
- I. Wprowadzenie bardziej rygorystycznych kontroli dotyczących sprzedaży alkoholu i nikotyny, zwłaszcza nieletnim.
 - II. Ograniczenie liczby punktów sprzedaży alkoholu w powiecie, szczególnie w pobliżu szkół i miejsc publicznych.
 - III. Ustanowienie polityki w szkołach dotyczącej zakazu używania e-papierosów oraz papierosów tradycyjnych.
5. Wspieranie inicjatyw społecznych:
- I. Wspieranie lokalnych inicjatyw i organizacji, które prowadzą działania na rzecz ograniczenia nadużywania alkoholu.
 - II. Organizowanie imprez i wydarzeń bezalkoholowych, promujących zdrowe i aktywne formy spędzania czasu.
6. Współpraca z rodzicami:
- I. Organizowanie spotkań i warsztatów dla rodziców, aby uświadomić im wpływ ich postaw i zachowań na decyzje dzieci dotyczące alkoholu.

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych

1. Edukacja i świadomość:
 - I. Zintensyfikowanie działań edukacyjnych w szkołach i dla dorosłych mieszkańców na temat zagrożeń związanych z zażywaniem narkotyków i dopalaczy.
 - II. Kampanie informacyjne podkreślające negatywne skutki zdrowotne i społeczne zażywania substancji psychoaktywnych.
2. Zwiększenie dostępności wsparcia:
 - I. Zapewnienie łatwego dostępu do specjalistycznej pomocy dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych.
 - II. Tworzenie i wspieranie grup wsparcia oraz terapii dla osób uzależnionych.
3. Monitoring i prewencja:
 - I. Współpraca z policją i innymi służbami w celu monitorowania i ograniczania dostępności substancji psychoaktywnych.
 - II. Wzmocnienie działań prewencyjnych w miejscach, gdzie młodzież i dorośli najczęściej sięgają po narkotyki (szkoły, dyskoteki, bary).

Problem przemocy

1. Programy interwencyjne i wsparcia:
 - I. Wdrożenie programów mających na celu rozwiązywanie problemów przemocy, w tym cyberprzemocy. Programy te powinny obejmować szkolenia dla mieszkańców, uczniów i nauczycieli oraz rozwijanie umiejętności radzenia sobie z konfliktami.
 - II. Zapewnienie dostępności poradnictwa psychologicznego i prawnego dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych.
2. Edukacja i kampanie społeczne:
 - I. Realizacja kampanii społecznych mających na celu zwiększenie świadomości na temat przemocy domowej i jej konsekwencji.
 - II. Organizowanie warsztatów i szkoleń na temat radzenia sobie z przemocą oraz promowanie asertywności i zdrowych relacji.
3. Współpraca międzyinstytucjonalna:
 - I. Zacieśnienie współpracy między policją, służbami socjalnymi, organizacjami pozarządowymi oraz placówkami oświatowymi w celu skutecznego reagowania na przypadki przemocy.
 - II. Tworzenie systemów szybkiego reagowania na zgłoszenia o przemocę domową.
 - III. Zapewnienie dostępu do specjalistów (psychologów, pedagogów) w szkołach dla uczniów doświadczających przemocy. Stworzenie bezpiecznych przestrzeni do rozmów i zgłaszania problemów.
 - IV. Współpraca z organizacjami społecznymi i lokalnymi mediami w celu promowania inicjatyw przeciwko przemocy i cyberprzemocy.

Problem uzależnień behawioralnych

1. Zwiększenie świadomości:
 - I. Prowadzenie kampanii edukacyjnych na temat uzależnień behawioralnych, takich jak uzależnienie od Internetu, telefonów komórkowych, hazardu itp.
 - II. Organizowanie warsztatów i szkoleń dla uczniów, rodziców, nauczycieli i pracowników socjalnych na temat rozpoznawania i radzenia sobie z uzależnieniami behawioralnymi.
2. Wsparcie psychologiczne i terapeutyczne:
 - I. Zapewnienie dostępności do specjalistycznych terapii dla osób zmagających się z uzależnieniami behawioralnymi.
 - II. Tworzenie grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz ich bliskich.

3. Alternatywne formy spędzania czasu:
 - I. Promowanie aktywnego spędzania czasu wolnego poprzez organizowanie lokalnych wydarzeń sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych.
 - II. Wspieranie inicjatyw społecznych oferujących alternatywne formy rozrywki i rekreacji bez użycia technologii.

Problemy społeczne oraz profilaktyka

1. Poprawa dostępu do opieki zdrowotnej:
 - I. Zwiększenie dostępności placówek opieki zdrowotnej na terenie powiatu.
 - II. Organizowanie programów profilaktycznych i zdrowotnych dla mieszkańców, zwłaszcza dla osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Wsparcie dla osób niepełnosprawnych i starszych:
 - I. Usuwanie barier architektonicznych i zwiększanie dostępności do usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych.
 - II. Organizowanie programów wspierających osoby starsze i z niepełnosprawnością w ich codziennym życiu.
3. Zwalczanie ubóstwa i bezrobocia:
 - I. Tworzenie programów wspierających osoby bezrobotne i ubogie, oferujących szkolenia zawodowe i pomoc w poszukiwaniu pracy.
 - II. Wspieranie lokalnych inicjatyw gospodarczych i przedsiębiorczości, które mogą przyczynić się do tworzenia nowych miejsc pracy.

Podsumowując, skuteczne przeciwdziałanie problemom społecznym na terenie powiatu brzeskiego wymaga zintegrowanych działań edukacyjnych, profilaktycznych oraz wsparcia dla osób dotkniętych uzależnieniami i przemocą. Współpraca między instytucjami, lokalnymi organizacjami i społecznością jest kluczowa dla osiągnięcia pozytywnych rezultatów. Realizacja przedstawionych rekomendacji pozwoli na poprawę jakości życia mieszkańców oraz zwiększenie poczucia bezpieczeństwa na terenie powiatu.

Rozdział V – Zasoby instytucjonalne

Na terenie powiatu brzeskiego funkcjonuje wiele instytucji wspomagających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Należą do nich między innymi:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzesku,
- Powiatowy Urząd Pracy w Brzesku,
- Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- Środowiskowy Dom Samopomocy im. św. Matki Teresy z Kalkuty w Łysej Górze, zaspokajający potrzeby ludzi chorych psychicznie i z niepełnosprawnością intelektualną (60 miejsc),
- Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenia Sióstr Służebniczek NMP w Brzesku - placówka pobytu stałego, przeznaczona dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną (50 miejsc),
- Dom Pomocy Społecznej Sióstr Służebniczek NMP Porąbce Uszewskiej – placówka dla osób w podeszłym wieku (25 miejsc),
- Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Łysej Górze dla 20 pracowników z niepełnosprawnościami, prowadzący działalność wytwórczo-usługową w zakresie rękodzielnictwa, krawiectwa i ceramiki,
- Warsztat Terapii Zajęciowej w Brzesku Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych, Opiekunów i Wolontariuszy „Ostoja” - placówka pobytu dziennego dla osób z niepełnosprawnością (50 miejsc),
- Warsztat Terapii Zajęciowej w Zawadzie Uszewskiej Stowarzyszenia na rzecz Pomocy Potrzebującym i Zapobiegania Patologiom Społecznym „Pomocna Dłoń” – placówka dla osób z niepełnosprawnością intelektualną (50 miejsc),
- Dom Dziecka nr 1 i nr 2 w Jasieniu,
- Hospicjum Stacjonarne Powiatowego Publicznego Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Brzesku.

Rozdział VI – Analiza SWOT oraz dane prospektywne

VI.1 Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

- 1) wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
- 2) wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
- 3) zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
- 4) zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości powiatu w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Tabela 8 Analiza SWOT

Bezrobocie i ubóstwo	
Mocne Strony	Stabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> • niewielka stopa bezrobocia rejestrowanego, • funkcjonowanie Powiatowego Urzędu Pracy, • istnienie Zakładu Aktywności Zawodowej • rozbudowany system świadczeń dla osób potrzebujących, • poziom świadomości co do przysługujących świadczeń, • dostęp do źródeł informacji, • funkcjonowanie PCPR z wykorzystaniem nowoczesnych technologii komunikacji, • wykwalifikowana kadra, wysokie umiejętności i kwalifikacje pracowników, zdolność do samorozwoju, • efektywna praca asystentów rodziny oraz pracowników socjalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w znalezieniu zatrudnienia dla osób z terenów wiejskich, oddalonych od centrum powiatu, • niedostateczna ilość przedsiębiorstw i zakładów pracy, • duża liczba długotrwale bezrobotnych, • niewielka liczba ofert pracy w powiecie dla osób z niepełnosprawnością i w wieku dojrzałym, • nierównomierna waloryzacja niektórych świadczeń dla potrzebujących, • wzrost liczby rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej, • niska stopa życiowa części mieszkańców, • wykluczenie techniczne niektórych beneficjentów, • marginalizacja i wykluczenie osób dotkniętych ubóstwem, • niedostatki mieszkań komunalnych i socjalnych, • zasoby kadrowe pomocy społecznej zbyt małe w stosunku do skali zjawiska ubóstwa, • nieefektywna współpraca między instytucjami
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością , w dojrzałym wieku, itd. z wykorzystaniem programów rządowych, PFRON, samorządowych, • możliwość pozyskania funduszy, w tym unijnych na projekty przeciwdziałające ubóstwu, • możliwość pracy za granicą, • wzrost dostępu do edukacji i opieki zdrowotnej, • coraz wyższa świadomość społeczna o wartości podnoszenia 	<ul style="list-style-type: none"> • starzenie się populacji i wpływ tego zjawiska na rynek pracy, • niechęć osób długotrwale bezrobotnych do zmiany swojej sytuacji życiowej, • rozwarstwienie społeczeństwa pod względem sytuacji dochodowej, stygmatyzacja i infantylizacja środowisk rodzin ubogich, • rosnące koszty utrzymania, • pogłębiające się zjawisko dziedziczenia biedy, • długotrwałe uzależnienie od pomocy społecznej.

<p>kwalfikacji zawodowych i wykształcenia oraz rozwoju osobistego skierowanego na nabycie umiejętności rozwiązywania własnych problemów,</p> <ul style="list-style-type: none"> wzrost świadomości i społecznej prowadząca do większego zaangażowania instytucji i społeczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> spowolnienie gospodarcze, niespójna polityka rządowa prowadząca do braku efektywnych programów zwalczających ubóstwo, pogarszający się stan zdrowia psychicznego społeczeństwa, niezaradność życiowa, wzrost liczby biernych, nie angażujących się w zmianę swojej sytuacji życiowej świadczeniobiorców pomocy społecznej
Długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność	
Mocne Strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> rozbudowany system świadczeń dla osób potrzebujących, poziom świadomości co do przysługujących świadczeń, dostęp do źródeł informacji, funkcjonowanie PCPR z wykorzystaniem nowoczesnych technologii komunikacji, wykwalifikowana kadra, dostępność realizacji programów rządowych i PFRON, realizacja programów „Asystent osoby niepełnosprawnej” oraz „Opieka wytchnieniowa”, możliwość korzystania z usług opiekuńczych, rozpoznawalność PCPR w społeczeństwie powiatu jako instytucji niosącej pomoc osobom z niepełnosprawnością, istnienie Warsztatów Terapii Zajęciowej i Środowiskowego Domu Samopomocy w powiecie. 	<ul style="list-style-type: none"> wykluczenie techniczne niektórych beneficjentów, duże zapotrzebowanie na świadczenia – niemożność objęcia pomocy wszystkich chętnych, niedostatki kadrowe w relacji z potrzebami dotyczącymi specjalistycznych usług opiekuńczych, niejednolitość systemu orzekania w sprawie niepełnosprawności, ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, występowanie barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do podstawowych dóbr i usług, duży udział osób dotkniętych problemem niepełnosprawności i długotrwanie lub ciężko chorych wśród beneficjentów pomocy społecznej, niewystarczająca liczba miejsc w Zakładach Opiekuńczo-Lecznicznych

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • dalszy rozwój programów rządowych i PFRON, • zwiększająca się świadomość społeczna w sprawie udzielanej pomocy, • akcje promujące wolontariat w sąsiedztwie i w lokalnej społeczności, • podnoszenie standardów usług i pracy w pomocy społecznej, • rozwój telemedycyny, • kampanie informacyjne, profilaktyczne promujące zdrowy styl życia i regularne badania kontrolne 	<ul style="list-style-type: none"> • problem z odpowiednio trafnym celowaniem pomocy adresowanej do rzeczywiście potrzebujących, • rosnąca liczba potrzebujących – osób z niepełnosprawnością – w związku ze zmianami demograficznymi, • zmiana modelu rodziny – niechęć do pomocy osobom zależnym, • wzrost występowania chorób psychosomatycznych w rodzinach, • obawa pracodawców przed zatrudnieniem osób z niepełnosprawnościami, • niedobory personelu medycznego i specjalistycznych placówek, • wysokie koszty związane z rehabilitacją, opieką medyczną i terapią
<p>Inne problemy społeczne: sieroctwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, bezdomność, uzależnienia, przemoc domowa</p>	
Mocne Strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, • kompetentna i zaangażowana kadra, doświadczenie i wiedza pracowników w zakresie pracy z osobami dotkniętymi problemem sieroctwa, • dostęp do fachowej pomocy, np. w PCPR, • istnienie infrastruktury na rzecz wspierania osób w kryzysie bezdomności, • niewielka skala zjawiska bezdomności, • dostęp do schroniska dla bezdomnych na terenie województwa, zarówno kobiet, jak i mężczyzn, • promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży w tym liczne działania z zakresu profilaktyki skierowane do mieszkańców, • duża świadomość problemu uzależnień dzięki kampaniom krajowym 	<ul style="list-style-type: none"> • duża liczba dzieci kierowanych do pieczy zastępczej, • niedostatek miejsc dla dzieci w placówkach i rodzinach, • brak miejsc interwencyjnych w powiecie, • specyfika pomocy osobom w kryzysie bezdomności, • brak schroniska dla bezdomnych na terenie powiatu, • niedostatki mieszkań treningowych/wspomaganych, • współwystępowanie problemu alkoholizmu i przemocy domowej, • brak uświadomienia problemu przez osoby uzależnione, niechęć do terapii, • bezradność i roszczeniowość, nastawienie na pomoc finansową, brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów, • brak narzędzi prawnych pozwalających na skuteczne przeprowadzenie leczenia uzależnień,

<p>i lokalnym,</p> <ul style="list-style-type: none"> • możliwości wzięcia udziału w nieodpłatnej terapii uzależnień, • dostęp do konsultacji z psychologiem oraz terapeutą ds. uzależnień, • działalność Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołów Interdyscyplinarnych, Punktów Konsultacyjnych, • informowanie o możliwościach i benefitach wynikających z podejmowania się roli rodziny zastępczej oraz zachęcanie do rozważenia takiej formy pomocy innym, • monitorowanie sytuacji i problemów rodzin, • opracowywanie programów profilaktycznych przeciwdziałających niekorzystnym zjawiskom w rodzinach, • udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom, • powszechny dostęp do psychologa i pedagoga specjalnego na terenie szkół i przedszkoli, • dostępność zajęć, warsztatów realizowanych dla dzieci i młodzieży przez instytucje kultury, • dostępność obiektów sportowo-rekreacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • występowanie problemów związanych z uzależnieniami behawioralnymi, w tym przede wszystkim uzależnienie od Internetu, telefonu, pracy i zakupów, • brak odpowiednich miejsc do prowadzenia terapii i warsztatów, • brak świetlic socjoterapeutycznych.
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • dostrzeganie problemu niedostatku miejsc w pieczy zastępczej, głównie interwencyjnych, przez organy administracji, • wzrost świadomości społecznej na temat sieroctwa, • możliwość nawiązania relacji partnerskich z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz sieroctwa i eurosieroctwa, • szerokie akcje promujące zastępcze rodzicielstwo, • rozbudowa infrastruktury na rzecz wspierania osób w kryzysie bezdomności, • wykorzystanie środków z programów na rzecz osób w kryzysie bezdomności, • zwiększanie świadomości rodziców, nauczycieli i sprzedawców 	<ul style="list-style-type: none"> • dalsze zwiększanie się zapotrzebowania na pieczę zastępczą, • rosnąca liczba osób dotkniętych problemem sieroctwa, • eurosieroctwo - sieroctwo emigracyjne w celach zarobkowych obojga rodziców, • zmniejszająca się liczba osób chętnych do podejmowania opieki jako rodziny zastępcze, rodzinne domy zastępcze, • ubytek już istniejących miejsc interwencyjnych, • ubożenie społeczeństwa, • łatwa dostępność szybkich pożyczek w parabankach i wpadanie w spiralę długów, • rosnące koszty życia,

<p>napojów alkoholowych na temat uzależnień,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększanie świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami, • rozwój nieformalnych grup społecznych i wolontariatu. 	<ul style="list-style-type: none"> • konieczność pomocy osobom, które musiały opuścić własne mieszkanie wskutek niezależnych okoliczności, • długotrwałe trwanie w kryzysie bezdomności prowadzące do braku motywacji zmiany swojej sytuacji życiowej, • przerzucenie odpowiedzialności za wychowanie dzieci na inne podmioty i instytucje, • wzrost liczby rozwodów i powstawanie rodzin patchworkowych, prowadzących do niestabilności emocjonalnej wśród dzieci i młodzieży, • łatwy dostęp dzieci i młodzieży do substancji psychoaktywnych, • obniżanie wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej oraz wysoki poziom przyzwolenia społecznego na spożywanie alkoholu w środowisku rodzinnym i rówieśniczym, • powszechna dostępność napojów alkoholowych.
---	--

Źródło: opracowanie własne.

VI.2 Dane prospektywne

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie pomocy społecznej:

- Zwiększanie dostępności do wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla rodzin oraz osób samotnie wychowujących dzieci:
 - dostęp do poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego,
 - funkcjonowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych,
 - szkolenia dla rodzin zastępczych,
- Poprawa funkcjonowania instytucji zajmujących się wsparciem osób i rodzin z problemami wychowawczymi:
 - szkolenia dla kadry zajmującej się wspieraniem rodzin i pieczę zastępczą,
 - realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Brzeskim,
- Rozwój lokalnej sieci opieki nad dzieckiem poza rodziną biologiczną:
 - szkolenia kandydatów na rodziców zastępczych,
 - tworzenie nowych rodzin zastępczych, w tym specjalistycznych i pełniących funkcję pogotowia rodzinnego,
 - zapewnianie pieczy dzieciom, w szczególności w rodzinach zastępczych,
 - zapewnienie powrotu dzieciom z rodzin zastępczych do rodzin biologicznych,
 - zapewnienie przejścia dzieci z rodzin zastępczych do rodzin adopcyjnych,
 - zwiększenie liczby miejsc o charakterze interwencyjnym,
 - realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Brzeskim,
- Zapewnienie funkcjonowania ośrodków wsparcia dziennego dla osób z niepełnosprawnością:
 - zapewnienie liczby miejsc w Środowiskowym Domu Samopomocy na poziomie co najmniej dotychczasowym,
 - kontrolowanie realizacji zadań przez Środowiskowy Dom Samopomocy,
- Zapewnienie funkcjonowania mieszkań treningowych/wspomaganych:
 - zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych/wspomaganych,
- Zapewnienie funkcjonowania domów pomocy społecznej w powiecie brzeskim:
 - zapewnienie liczby miejsc w domach pomocy społecznej na poziomie co najmniej dotychczasowym,
 - monitorowanie bieżącego zapotrzebowania na miejsca w domach pomocy społecznej,
 - kontrolowanie realizacji zadań przez domy pomocy społecznej,

- Poprawa stanu infrastruktury domów pomocy społecznej i środowiskowego domu samopomocy:
- Zapewnienie miejsc w domach dla matek z małoletnimi dziećmi:
 - podpisanie stosownych umów z placówkami poza powiatem i zapewnianie miejsc stosownie do potrzeb i możliwości,
- Wspieranie wolontariatu na rzecz osób starszych, z niepełnosprawnością oraz rodzin zastępczych:
 - organizowanie spotkań, szkoleń, konsultacji z organizacjami i instytucjami zajmującymi się wolontariatem,
 - nawiązanie współpracy w zakresie organizacji wolontariatu pomiędzy potencjalnie korzystającymi oraz potencjalnymi wolontariuszami,
- Doksztalcanie kadr pomocy społecznej w obszarze pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym i ich rodzin, w tym z niepełnosprawnością oraz starszym:
 - organizowanie szkoleń dla kadr pomocy społecznej w obszarze wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym z niepełnosprawnością oraz starszych:
 - organizowanie szkoleń dla kadr pomocy społecznej w obszarze wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
 - umożliwienie uzyskania porad i konsultacji przy pomocy środków porozumiewania się na odległość oraz informowanie o takiej możliwości,
- Aktywne współdziałanie z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin, w tym z niepełnosprawnością oraz starszych:
 - organizowanie spotkań, szkoleń, konsultacji z organizacjami pozarządowymi w obszarze wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
 - umożliwienie przepływu informacji w zakresie objętym działaniem organizacji pozarządowych,
- Zapewnienie dostępności do informacji o formach pomocy osobom z niepełnosprawnością oraz starszym:
 - udostępnianie publikacji internetowych oraz papierowych na temat informacji o formach pomocy osobom z niepełnosprawnością oraz starszym,
 - zamieszczanie informacji na stronie internetowej,
 - bieżące informowanie za pomocą wszystkich innych form przekazu,
- Realizacja Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Brzeskim.

Rozdział VII – Cele główne, cele szczegółowe i ich realizacja

VII.1 Wizja i misja

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu powiatu brzeskiego, jaki jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za kilka lat. Wizja określa bardzo ogólnie, dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Wobec powyższego, mając również na względzie przeprowadzoną Diagnozę Problemów Społecznych, a także kontynuując dotychczasowe działania (na podstawie wcześniejszej Strategii), w niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, wizja została sformułowana w następujący sposób:

Powiat brzeski – przyjazna mieszkańcom, szczególnie potrzebujących wsparcia, przestrzeń zrównoważonego rozwoju i dobrych warunków do życia

Misja została z kolei wyrażona w następujący sposób:

Integrowanie działań różnych podmiotów zaangażowanych w obszar pomocy społecznej – publicznych, jak i pozarządowych - dla tworzenia warunków do zrównoważonego rozwoju wszystkich mieszkańców, w szczególności wymagających wsparcia

VII.2 Cele strategiczne i kierunki działań

Wobec przedstawionej wizji, jak również mając na względzie przedstawioną Diagnozę, a także kontynuację części dotychczasowych działań sformułowano następujące cele strategiczne:

- **Cel strategiczny 1. Zapewnienie wysokiej jakości wsparcia dla rodzin, osób samotnie wychowujących dzieci oraz dzieci w pieczy zastępczej**
- **Cel strategiczny 2. Efektywne wspieranie osób z niepełnosprawnością, starszych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym**
- **Cel strategiczny 3. Podniesienie jakości usług społecznych oraz infrastruktury wsparcia społecznego**

Tabela 9 Cele strategiczne, kierunki działań, wskaźniki, czas realizacji, finansowanie, realizatorzy i partnerzy w realizacji

Cel strategiczny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
<p>1. Zapewnienie wysokiej jakości wsparcia dla rodzin, osób samotnie wychowujących dzieci oraz dzieci w pieczy zastępczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój systemu opieki nad dziećmi znajdującymi się poza własnym środowiskiem rodzinnym • Zapewnianie pieczy zastępczej • Realizacja szkoleń dla rodzin zastępczych oraz dla kandydatów na rodziny zastępcze • Funkcjonowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych • Zapewnianie powrotu dzieci z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych lub rodzin adopcyjnych • Prowadzenie działań w kierunku usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej • Zwiększenie liczby miejsc o charakterze interwencyjnym • Zapewnienie poradnictwa dla rodzin, w tym poradnictwa prawnego i psychologicznego • Zapewnienie miejsc w domach dla matek z dziećmi stosowanie do potrzeb i możliwości 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba rodzin zastępczych • Liczba kandydatów na rodziny zastępcze • Liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych lub rodzin adopcyjnych • Liczba dzieci kierowanych do pieczy zastępczej instytucjonalnej • Liczba spotkań grup wsparcia dla rodzin zastępczych • Liczba korzystających z poradnictwa dla rodzin 	<p>2025-2032</p>	<p>Budżet samorządowy (powiatowy, gminne) i centralny, fundusze celowe, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni</p>	<p>Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, inne jednostki organizacyjne powiatu, placówki oświatowe szczebla ponadpodstawowego, ośrodki pomocy społecznej, placówki przedszkolne, oświatowe szczebla podstawowego, placówki opiekuńczo-wychowawcze, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, organizacje pozarządowe</p>

Cel strategiczny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
<p>2. Efektywne wspieranie osób z niepełnosprawnością, starszych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnianie odpowiedniej opieki osobom starszym • Wieloaspektowa aktywizacja osób starszych i z niepełnosprawnością – w obszarze kultury, sportu, integracji • Zapewnienie miejsc dla osób z niepełnosprawnością w Środowiskowym Domu Samopomocy • Zapewnienie miejsc w mieszkaniach treningowych/wspomaganych • Zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc w Domach Pomocy Społecznej w relacji z potrzebami • Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością • Wspieranie opiekunów osób starszych i z niepełnosprawnością (szkolenia, opieka wytchnieniowa itp.) • Likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych • Zapewnianie specjalistycznego poradnictwa, w tym psychologicznego, prawnego i zawodowego dla osób z niepełnosprawnością 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi • Liczba korzystających z poradnictwa dla osób z niepełnosprawnością • Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych i komunikacyjnych • Liczba bezrobotnych osób z niepełnosprawnością • Liczba miejsc w mieszkaniach treningowych/wspomaganych • Stopa bezrobocia rejestrowego • Liczba osób bezrobotnych objętych różnymi formami wsparcia 	<p>2025-2032</p>	<p>Budżet samorządowy (powiatowy, gminne) i centralny, fundusze celowe, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni</p>	<p>Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, inne jednostki organizacyjne powiatu, Domy Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, Warsztaty Terapii Zajęciowej, placówki oświatowe szczebla ponadpodstawowego, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska, organizacje pozarządowe</p>

		Powiatowego Urzędu Pracy <ul style="list-style-type: none"> Liczba podmiotów ekonomii społecznej 			
Cel strategiczny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
2. Efektywne wspieranie osób z niepełnosprawnością, starszych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym (c.d.)	<ul style="list-style-type: none"> Udostępnianie informacji o możliwościach wsparcia dla osób z niepełnosprawnością i starszych przez pracowników pomocy społecznej, ale też przez informatory, broszury i przez internet Aktywizacja osób bezrobotnych i poszukujących pracy Promowanie idei ekonomii społecznej jako alternatywy dla tradycyjnego zatrudnienia Prowadzenie działań na rzecz dostosowywania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy Rozwój współpracy między szkołami ponadpodstawowymi i przedsiębiorstwami Łączenie pracodawców z pracownikami w ramach działalności Powiatowego Urzędu Pracy Wspieranie osób ubogich Prowadzenie działań na rzecz osób w kryzysie bezdomności 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba osób w kryzysie bezdomności Liczba korzystających ze specjalistycznego wsparcia osobom uzależnionym, stosującym przemoc i doznającym przemocy 			

	<ul style="list-style-type: none"> • Udzielanie specjalistycznego wsparcia osobom uzależnionym, stosującym przemoc i doznającym przemocy 				
Cel strategiczny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
2. Efektywne wspieranie osób z niepełnosprawnością, starszych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym (c.d.)	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie uzależnień i przemocy domowej • Zapewnianie leczenia osobom stosującym przemoc domową oraz uzależnionym • Kontynuacja działalności Ośrodka Interwencji Kryzysowej • Informowanie o możliwościach wsparcia dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym przez pracowników pomocy społecznej, ale też przez informatory, broszury i przez internet 				
3. Podniesienie jakości usług społecznych oraz infrastruktury wsparcia społecznego	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja szkoleń dla pracowników podmiotów realizujących usług społeczne • Poprawa funkcjonowania i rozwój infrastrukturalny Domów Pomocy Społecznej i Środowiskowego Domu Samopomocy • Działania na rzecz zwiększania liczby miejsc w Domach Pomocy Społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba pracowników podmiotów realizujących usług społeczne, uczestniczących w szkoleniach • Liczba miejsc w Domach Pomocy Społecznej • Liczba osób objętych 	2025-2032	Budżet samorządowy (powiatowy, gminne) i centralny, fundusze celowe, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne	Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, inne jednostki organizacyjne powiatu, ośrodki pomocy społecznej, Domy Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy,

	<ul style="list-style-type: none"> Działania na rzecz rozwoju ośrodków wsparcia środowiskowego dla osób z niepełnosprawnością i starszych Działania na rzecz rozwoju Warsztatów Terapii Zajęciowej 	<p>pomocą w ramach Warsztatów Terapii Zajęciowej</p>		<p>programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni</p>	<p>Warsztaty Terapii Zajęciowej, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, organizacje pozarządowe</p>
Cel strategiczny	Kierunki działania	Wskaźniki oceny realizacji celu	Czas realizacji	Finansowanie	Realizatorzy i partnerzy w realizacji
<p>3. Podniesienie jakości usług społecznych oraz infrastruktury wsparcia społecznego (c.d.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> Współpraca różnych podmiotów działających w zakresie pomocy społecznej Wzmocnienie współpracy jednostek interwencji kryzysowej – poprawa komunikacji i podziału odpowiedzialności Monitoring i ewaluacja świadczonych usług społecznych Nawiązywanie współpracy z organizacjami pozarządowymi Promowanie idei wolontariatu, w tym wolontariatu na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnością Wspieranie rozwoju miejsc do spędzania czasu wolnego dla mieszkańców, w szczególności dzieci i młodzieży (np. świetlice socjoterapeutyczne i edukacyjne) 	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wspólnych działań realizowanych z organizacjami pozarządowymi 			

Źródło: opracowanie własne.

Główne cele i zasady współpracy Powiatu Brzeskiego z organizacjami pozarządowymi określa „Program współpracy Powiatu Brzeskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na rok 2025”, który jest corocznie opracowywany i przyjmowany przez Radę Powiatu.

Przedmiotem współpracy Powiatu Brzeskiego z organizacjami pozarządowymi jest wspólna realizacja zadań publicznych określonych w art. 4. ust.1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, należących do zadań Powiatu, w celu zaspokojenia potrzeb społecznych. Zakres i zasady wykonywania zadań publicznych przez wybraną organizację pozarządową lub inny podmiot, będą określane w pisemnych umowach Powiatu z organizacją lub podmiotem, któremu udzielono wsparcia lub powierzono wykonanie zadania.

Rozdział VIII – Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Przewidywane efekty działań podjętych w ramach realizacji Strategii obejmują przede wszystkim:

- zwiększenie udziału mieszkańców w życiu społecznym i gospodarczym,
- intensyfikację i zwiększenie efektywności działań podmiotów pomocowych, połączone z rosnącym zaufaniem wobec tych instytucji,
- redukcję skali problemów społecznych na terenie powiatu brzeskiego.

Prognozowane zmiany powiat brzeski osiągnie poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej.

Szczegółową prognozę zmian zawiera poniższa tabela.

Tabela 10 Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Problem społeczny	Prognoza zmian
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none">• zmniejszenie skali bezrobocia;• zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców, w tym osób z niepełnosprawnością;• uzyskanie lepszego dopasowania edukacji do lokalnego rynku pracy;• zwiększenie szans na poprawę sytuacji na rynku poprzez zastosowanie dostępnych instrumentów rynku pracy
Niepełnosprawność	<ul style="list-style-type: none">• poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnością• zwiększenie dostępności, jak i jakości wsparcia dla osób z niepełnosprawnością• zwiększenie współpracy sektora samorządowego z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnością• wzrost zaangażowania osób z niepełnosprawnością w życie społeczne i zawodowe• zwiększenie szans na zatrudnienie osób z niepełnosprawnością
Uzależnienia	<ul style="list-style-type: none">• redukcja zjawiska uzależnień różnego typu• redukcja negatywnych skutków uzależnień dla osób, rodzin i społeczeństwa• zmniejszenie skłonności do popadania w uzależnienia u dzieci i młodzieży• podniesienie świadomości społecznej na temat uzależnień

Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa jakości życia mieszkańców • redukcja zjawiska ubóstwa • zmniejszenie skali zjawiska bezdomności
Przemoc domowa	<ul style="list-style-type: none"> • redukcja skali zjawiska przemocy domowej • redukcja negatywnych skutków przemocy domowej dla osób, rodzin i społeczeństwa • podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy domowej
Osoby starsze	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa jakości życia osób starszych • zwiększenie dostępności, jak i jakości wsparcia dla osób starszych • zwiększenie współpracy sektora samorządowego z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz seniorów • wzrost zaangażowania seniorów w życie społeczne

Źródło: opracowanie własne.

Rozdział IX – System zarządzania i aktualizacji Strategii

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Niestworzenie tego systemu powoduje, że Strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

IX.1 Podmioty zarządzające realizacją Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz powiatowych (a także gminnych) instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- Rada Powiatu – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie – samodzielna jednostka organizacyjno-budżetowa, pełni funkcję realizatora strategii;
- doradcy – środowisko odpowiedzialne za doradztwo oraz opiniowanie, stanowiące zarazem forum wymiany doświadczeń i pomysłów na rozwój społeczny.

IX.2 Ramy finansowe Strategii

Źródła finansowania działań obranych w Strategii to:

- budżet samorządowy – powiatowy,
- budżety samorządów gminnych,
- budżet centralny,
- fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej,
- środki PFRON,
- środki przyznawane w ramach konkursów przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- inne programy.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań powiatu jest jego budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy. Stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów powiatu. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem oraz charakterem dochodów budżetowych.

Polityka społeczna, zapobieganie ubożeniu społeczeństwa, przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu oraz przedsięwzięcia w zakresie rozwiązywania problemów społecznych obejmują jedną z ważniejszych sfer działania społecznego. Są one także działaniami samorządu powiatowego. Nie bez znaczenia w całości finansowania działań niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych może być także udział funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych źródeł zewnętrznych.

Największy udział w realizacji działań strategicznych przypada jednak funduszom samorządu powiatowego. Budżet planowany na realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Brzeskiego na lata 2025-2032 będzie szacowany w okresach rocznych. W 2023 roku wydatki na działania związane z polityką społeczną sięgnęły 12 692 927 mln zł³. Natomiast prognoza wydatków na rok 2024 w następujących działach budżetu powiatu brzeskiego: 851 – Ochrona Zdrowia, 852 – Pomoc społeczna, 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza i 855 – Rodzina, sięgnęła ponad 13 mln zł. Zakłada się, że przyszłe wydatki na realizację celów strategicznych oscylować będą corocznie w granicach zbliżonych do prognozy wydatków za 2024 rok, jednak z uwzględnieniem planowanych wzrostów wydatków związanych ze zwiększaniem się kosztów realizacji usług czy pozyskiwaniem dodatkowych funduszy zewnętrznych na realizację projektów.

Wskazane wyżej ramy finansowe, stanowią oszacowanie kosztów realizacji niniejszej Strategii. Natomiast wszelkie zmiany w budżecie (uchwale budżetowej) niezbędnym do osiągnięcia celów niniejszej Strategii podlegają zatwierdzeniu przez Radę Powiatu, w trybie przewidzianym dla uchwalania budżetu powiatu.

IX.3 Instrumenty realizacji Strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, a także monitoringu.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań powiatu jest jego budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów własnych powiatu może nie być wystarczający

³ Ocena zasobów pomocy społecznej powiatu brzeskiego za rok 2023

w stosunku do realizowanych zadań oraz potrzeb społecznych. Niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

Wdrażając Strategię, Powiat będzie musiał oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

IX.4 Monitoring i ocena wdrażania Strategii

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Wobec zmieniających się uwarunkowań i potrzeb niezawodną metodą kształtowania rzeczywistości będzie ciągłe monitorowanie zmian oraz współzależne z nimi diagnozowanie, co stanowi podstawę strategicznego zarządzania. Tylko w ten sposób Strategia może być skutecznym narzędziem zarządzania, spełniać swoją rolę w kształtowaniu skutecznej polityki społecznej, zgodnie z przyjętymi celami i aspiracjami lokalnej społeczności.

Zapisy Strategii nie stanowią dokumentu zamkniętego. Zmieniające się potrzeby społeczne w czasie i pod wpływem różnych czynników wymuszają stałe aktualizowanie. Strategia i wynikające z niej programy winny być corocznie weryfikowane, zwłaszcza w okresie poprzedzającym prace nad budżetem kolejnego roku, czyli przed podejmowaniem decyzji finansowych. Informacja o realizacji Strategii przygotowana przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Brzesku przedstawiana będzie Radzie Powiatu Brzeskiego każdorazowo podczas składania sprawozdania z działalności statutowej.

Spis tabel

Tabela 1 Struktura ludności powiatu brzeskiego	13
Tabela 2 Informacje o szkolnictwie w powiecie brzeskim	14
Tabela 3 Informacje na temat pomocy społecznej, udzielanej w powiecie brzeskim w 2022 roku	15
Tabela 4 Informacje na temat pomocy społecznej, udzielanej w powiecie brzeskim w 2023 roku	15
Tabela 5 Informacje na temat liczby gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną według powodów jej udzielania w powiecie brzeskim w 2022 roku	16
Tabela 6 Informacje na temat liczby gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną według powodów jej udzielania w powiecie brzeskim w 2023 roku	17
Tabela 7 Informacje o bezrobociu w powiecie brzeskim	17
Tabela 8 Analiza SWOT	37
Tabela 9 Cele strategiczne, kierunki działań, wskaźniki, czas realizacji, finansowanie, realizatorzy i partnerzy w realizacji	45
Tabela 10 Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	51